

SÜS BİTKİLERİ SEKTÖR ARASTIRMA RAPORU

1.GİRİŞ

Süs bitkilerini; farklı yöntemler kullanarak estetik, fonksiyonel ve ekonomik amaçlarla üretilen, çoğaltılan ve büyütülen bitkiler olarak tanımlayabiliriz. Bu tanımdan anlaşılacağı üzere süs bitkileri kapsamı ve üretim yelpazesi çok geniş bir sektördür.

Günümüzde artık gıda kadar önemli bir hâl alan sektörümüz, insan psikolojisinin ve sağlıklı nesiller yetişmesinin de bir parçasıdır. Büyüyen ve gelişen şehirlerde nefes alanları yaratmak ve gelecek nesillere çevre bilincini aşlamak bu sektörün sorumluluklarındandır. Gelişen sosyo-ekonomik yapıyla birlikte artan çevre bilinci özellikle son yıllarda Ülkemizde süs bitkileri üretiminin taleple orantılı olarak artmasını sağlamıştır.

Türkiye süs bitkileri sektörü rakip ülkelere göre oldukça genç bir sektördür. Sektörün gelişimi açısından 2017 yılının ilk aylarında TSE'den resmi standart olarak çıkmasını beklediğimiz "Süs Bitkilerinde Kalite Standartları"nın, sektörde standart ve kaliteli üretim boşluğunu doldurmaya ve uluslararası pazarda rekabet gücümüzün artmasına, ciddi oranda katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Bakanlığın da desteğiyle Ülkemizde yeni gelişen bu sektöre doğru yön vermek ise Süs Bitkileri Üreticileri Alt Birliğinin görevlerindedir.

Son yıllarda Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından Ülkemiz bitki çeşitliği ve zenginliği göz önünde bulundurularak; Yalova da açılan "Geofit Bahçesi", İstanbul'da kurulan "Biy çeşitlilik ve Geofit Araştırma Merkezi" ve Ankara'da kurulacak olan "Milli Botanik Bahçesi" sektörümüz adına sevindirici ve Ülkemiz adına gurur verici çalışmalardır.

Ülkemiz ekolojisi ve doğal varlıkları, uygun iklimsel ve coğrafi koşulları, pazar ülkelere yakınlığı ve ucuz işgücüne sahip olması gibi önemli avantajlara sahiptir. Bu avantajların katma değere dönmesi ve sektörün dünya pazarında hak ettiği yere ulaşması, mevcut bazı problemlerin çözümü ile mümkün olacaktır.

Ülke kaynaklarını gözeterek, yasal mevzuata uygun çalışan ve müşteri memnuniyeti sağlayan, Türkiye'nin süs bitkileri üreten ve pazarlayan bir ülke olduğunu, dünyaya gösterecek sektörel bilincin ve farkındalığın oluşturulması gerekmektedir.

Süs bitkileri sektörü ilk defa 64. Hükümet programında yer almış ve Sayın Başbakan tarafından;

-İşletme büyüklüğü 5 dekarın altındaki süs bitkisi yetiştiriciliği yapan çiftçilere destekleme ödemesi yapılacağı,

-Seraların modernizasyonu için faizsiz kredi verileceği,

-Seralara ticarethane elektrik fiyatı yerine sulama suyu elektrik fiyatı uygulanacağı ve bu uygulamaların üç ay içinde hayata geçirileceği

açıklanmış ve kısa bir süre içerisinde de uygulamaya geçilmişti.

Doğrudan sektörümüzün adıyla yapılan destek açıklamalarının ilk kez hükümet programına girmiş olması, sektör farkındalığının arttığına bir göstergesidir.

2. ÜRETİM ALANLARI, MİKTARI VE DEĞERİ

2009 yılından sonra hızlı bir artış gösteren süs bitkileri üretim alanları, 2002 yılından 2014 yılına kadar 2,5 kat artmıştır. 2015 yılında bir miktar azalma görülse de, sağlıklı verilerin önümüzdeki beş yıl içinde oluşacağı düşünülmektedir.

Sektör üretim alanları tarımın genelinde olduğu gibi çok parçalı, küçük arazilerden oluşmaktadır. Bununla beraber üretim alanlarında sektörün kendine özgü sorunları bulunmaktadır. Arazilerin büyük bölümü kiralıktır, yatırımların çoğunun kiralık alanlara yapılması, özellikle çok yıllık dış mekan süs bitkileri üretimi için uzun dönemli kiralama (10 yıl ve üzeri) yapılmasının güçlüğü, üretim yapılan bölgelerin çoğunun imar planlarının içinde kalması gibi sorunlar, üretim alanlarında artışı engelleyen unsurlardır.

Kamu elindeki kullanılmayan arazilerin uzun dönemli kiralama ile süs bitkileri üreticilerine tahsisi ve üretimin bir araya toplanması, sektörü arazi konusunda rahatlatacaktır.

Kümelenme modelinin en güzel örneğini oluşturacak olan organize tarım bölgeleri konusunda, sektörümüzün oldukça uygun olduğu düşünülmektedir. Kurulacak süs bitkileri organize tarım bölgeleri, üretimden pazarlamaya, girdi temininden ARGE'ye kadar sektörün tüm paydaşlarını bir araya toplayacaktır.

Süs Bitkileri Üretim Alanları (da)

Faaliyet Alanı	2002*	2009*	2010*	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**
Kesme Çiçekler	10.097	15.434	10.973	10.874	11.213	11.047	11.374	11.826
İç Mekân (saksılı)Süs Bitkileri	800	1.769	998	1.127	721	1.105	1.081	1.465
Dış Mekân Süs Bitkileri	8.017	19.611	33.853	35.071	35.724	32.421	35.996	32.293
Çiçek Soğanları	256	755	543	788	1.147	552,70	568	613
Toplam	19.170	37.569	47.009	47.860	48.805	45.127	49.019	46.197

Kaynak: *GTHB, **TUİK

Sektöre ait üretim alanları 2013 yılında TUİK verilerine dahil olmuştur. Ancak veriler halen çok yetersizdir. Her ürün grubunun alt başlıklarına dair veri çok azdır. Bu durum sektörün kayıt altına girmesiyle doğru orantılı olarak daha sağlıklı ve detaylı olacaktır. 2015 yılında ürün gruplarına göre üretim miktarları ise şu şekilde gerçekleşmiştir.

Üretim Miktarları	
Ürün Grubu	2015 (Adet)
Kesme Çiçekler	1.036.147.373
İç Mekân(saksılı)Süs Bitkileri	40.810.719
Dış Mekân Süs Bitkileri	451.142.538
Çiçek Soğanları	27.200.330
Toplam	1.555.300.960

Kaynak: TUİK

2015 yılı süs bitkileri üretim değeri yaklaşık 4 milyar TL'dir. 46 bin dekarlık alanda yaratılan üretim değeri, yaklaşık 70 Milyon dekada ürettiğimiz buğday üretim değerinin üçte biri kadardır.

Bir başka söylemle süs bitkileri üretim değeri yaklaşık 4 milyar TL, geleneksel ihrac ürünümüz olan fındığın üretim değeri yaklaşık 2.5 Milyar TL, zeytinin üretim değeri ise 3.7 milyar TL'dir.

İllere Göre Süs Bitkisi Üretim Alanları(da)								
İl	2005*	2009*	2010*	2011*	2012*	2013**	2014**	2015**
İzmir	7.208	7.803	7.257	7.343	9.652	9.269	13.899	14.347
Sakarya	3.698	7.128	18.785	13.067	11.325	12.544	12.643	10.512
Antalya	5.490	5.057	5.054	5.153	5.200	5.637	5.687	5.539
Yalova	4.444	6.952	4.502	10.146	2.828	2.730	2.792	2.875
Bursa	1.333	3.220	2.748	3.712	2.986	3.170	3.250	2.839
İstanbul	1.609	770	747	681	598	496	528	340
Diğer	2.592	6.640	707	6.381	16.216	11.283	10.221	9.746
Toplam	26.376	37.569	47.009	47.860	48.805	45.128	49.019	46.198

*Kaynak: *GTHB, **TUİK*

Süs bitkileri sektöründeki kayıt dışılık üretici sayısının tespitini zorlaştırmaktadır. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın süs bitkisi üreticisi olarak yetkilendirdiği kişi sayısı, üyelik zorunlu olmasına rağmen SÜSBİR üye sayısının yaklaşık iki katıdır.(2016 yılı Aralık ayı itibariyle 527)

3. İSTİHDAM

Süs bitkileri sektörü emek yoğun bir sektördür. Tarımın diğer alt sektörlerine göre işgücü ihtiyacı fazladır. Sektördeki genel kabul seralar için dekara 3 kişi, açık alanda ise dekara 1 kişi olarak hesaplanmaktadır. Teknoloji yoğun olarak kullanılsa dahi sektörün her zaman işgücü potansiyeli yüksek olacaktır.

Sektördeki emek yoğun iş gücü, istihdama artı değer katmaktadır. Sektördeki doğrudan istihdam 75 bin civarındayken dolaylı istihdam 700 bine yaklaşmaktadır.

4. DIŞ TİCARET

Süs bitkileri sektörü gelişmeye paralel olarak her yıl dış ticaret hacmini de genişleten bir sektördür. 2016 yılında yaklaşık 180 milyon dolarlık bir dış ticaret hacmi yaratmıştır. 2016 yılındaki dış ticaret açığı yaklaşık 5.6 milyon dolar olmuştur. İhracatın ithalatı karşılama oranı %94'dur.

Ürün Gruplarına Göre Süs Bitkileri Dış Ticareti(1000\$)

GTİP	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat
601	2.306	6.081	2.146	5.805	2.001	7.100	1.938	7.381	1.576	9.995	1.708	9.093
602	40.181	59.620	34.115	59.215	39.986	82.203	42.560	78.447	40.924	65.804	45.073	73.296
603	27.182	1.432	30.150	2.012	28.190	2.563	32.018	6.342	28.301	4.883	27.731	4.129
604	6.287	450	6.617	683	6.811	635	6.476	719	6.628	703	7.101	735
Toplam	75.956	67.583	73.028	67.716	76.989	92.501	82.992	92.890	77.429	81.385	81.613	87.253

Kaynak: TÜİK.

4.1. İhracat

Süs bitkileri sektörünün 2023 yılında kendi hesabına belirlediği ihracat hedefi 500 milyon dolardır. Özellikle son iki yıldır ihracattaki artış memnun edici görünse de hedefe ulaşmak için, yıllık ortalama artışın %20 olması gerekmektedir.

Türkiye bulunduğu coğrafyada gelişen ekonomiler ve yeniden şekillenen komşu ülkelere sahiptir. Bu bağlamda; Türk Cumhuriyetleri ve Kuzey Afrika ülkeleri hedef pazarlardır. Bu pazarları kazanmak ve genişletmek üretime ve ihracata yönelik politikalara bağlıdır.

Geçtiğimiz yıl başta Rusya krizi olmak üzere yakın coğrafyadaki ülkelerde yaşanan ekonomik istikrarsızlıklar, savaş ve terör olayları ihracatımızı olumsuz etkilemiştir.

Ürün Gruplarına Göre Süs Bitkileri İhracatı(1000\$)												
GTİP	Ürün Grubu	2011	2012	%	2013	%	2014	%	2015	%	2016	%
601	Çiçek soğanları	2.306	2.146	-7	2.001	-7	1.938	-3	1.576	-19	1.708	8
602	Diğer canlı bitkiler	40.181	34.115	-15	39.986	17	42.560	6	40.924	-4	45.073	10
603	Kesme Çiçekler	27.182	30.150	11	28.190	-7	32.018	14	28.301	-12	27.731	-2
604	Buket yapmaya elverişli bitki yaprakları kısımları	6.287	6.617	5	6.811	3	6.476	-5	6.628	2	7.101	7
	Toplam	75.956	73.028	-4	76.989	5	82.992	8	77.429	-7	81.613	5

Kaynak: TÜİK

4.2. İthalat

Süs bitkilerinde 2016 yılı ithalatı 87 milyon dolar civarındadır. En fazla ithalat canlı bitkiler faslında gerçekleşmektedir. Bu faslında saksılı iç mekan süs bitkileri, ağaçlar, fide ve fidanlar bulunmaktadır. Bu fasıldaki ithalat artışının en önemli sebeplerinden birisi büyüyen şehirlerdeki çevre ve peyzaj çalışmalarıdır.

Türkiye’de özellikle dış mekan süs bitkisi üretimi her yıl artmakla birlikte, yurt içi talebi karşılamakta bazı problemler yaşanmaktadır. 2013 yılında bir önceki yıla göre %37’lik bir artışla 92,5 milyon dolar olan ithalatın yüksek oluşu, yerel seçimlere hazırlık aşamasında belediyelerin kullandığı ithal ağaçlardan kaynaklanmaktadır.

İthalatta üretim materyali(fide, fidan) dışında özellikle sektörün en büyük alıcısı konumunda olan belediyelerin tercih ettiği büyük ağaçlardır. Yurt içinde bu ağaçların yetiştirilmesi elbette mümkündür. Ancak tercih edilen bu ağaçların yetişmesi üretimde en az 10 yıl finans desteği istemektedir. Sektöre yönelik ciddi bir destek olmadığı düşünüldüğünde ve belediyelerin de görselliği ön planda tutarak daha küçük fidanlardan yana tercihlerini kullanmadıkları sürece, büyüyen ve gelişen şehirlerde ithal ağaçları görmek mümkün olacaktır.

İklim kuşağı yönünden her bölgeye uygun bitki yetiştirebilecek durumdayken, milyonlarca doların Avrupa üreticisine aktarılmasının çok da doğru olmadığı kanaatindeyiz.

Ürün Gruplarına Göre Süs Bitkileri İthalatı(1000\$)												
GTİP	Ürün Grubu	2011	2012	%	2013	%	2014	%	2015	%	2016	%
601	Çiçek soğanları	6.081	5.805	-5	7.100	22	7.381	4	9.995	35	9.093	-9
602	Canlı bitkiler	59.620	59.215	-1	82.203	39	78.447	-5	65.804	-16	73.296	11
603	Kesme Çiçekler	1.432	2.012	41	2.563	27	6.342	147	4.883	-23	4.129	-15
604	Bitki yaprakları, dalları vb.	450	683	52	635	-7	719	13	703	-2	735	5
Toplam		67.584	67.716	0	92.501	37	92.890	0	81.385	-12	87.253	7

Kaynak: TUIK, 2016 yılı verileri ilk 11 ay içindir.

Ülkemiz, bazı avantajlarına rağmen dünya süs bitkileri ticaretinden gereği kadar pay alamamaktadır. Yıllara göre yükselmekle birlikte Türkiye süs bitkileri ihracatı henüz istenilen seviyelerde değildir.

Süs bitkileriyle ilgili farklı kurumlar arasında iyi işleyen bir koordinasyon sistemi ile ithalat ve ihracat aşamalarında bürokratik işlemlerin kolaylaştırılması ve hızlandırılması, analiz ücretlerinin makul seviyelere çekilmesi, ihtisas gümrüklerinin açılması, ithalat aşamasında tüm kontroller ve zirai karantina işlemlerinin ithalat ön izninin verildiği ilde yapılması ve ürünlerin direkt olarak iç karantina müdürlüğüne sevk edilmeleri ile ilgili düzenlemeler, sektörün dahilde işleme rejimi kapsamına alınması ve dış mekan süs bitkilerinin de ihracat iadesi yardımlarından faydalandırılması gibi teşvik ve tedbirler, sektörün ihracat rakamlarını hızla yukarı taşıyacaktır.

5-KAYIT DIŞILIK

Kayıt dışılık sektörün önemli sorunlarının başında gelmeye devam etmektedir. Sektörde faaliyet gösteren herkesin, 5553 sayılı Kanun gereği faaliyet yaptığı alanla ilgili Birliğe üye olması zorunludur. Ancak Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın süs bitkisi üreticisi olarak yetkilendirdiği kişi sayısı halen Birliğe üye olanların sayısının oldukça üstündedir.

Bu durum; piyasada haksız rekabetin doğmasından, plansız üretim neticesi ürün fiyatlarının düşmesine, standart ve kalite dışı üretimden, kayıtlı üreticilerin haklarının gaspına, sektörle ilgili elde sağlam verilerin olmaması ve geleceğe yönelik plan ve ön görülerin yapılamamasından, sektörün devlet nezdinde ciddiyet kaybetmesine kadar birçok olumsuzluğa yol açmaktadır.

Sektörün sorunlarına daha etkin çözümlerin bulunması amacıyla sektörde faaliyet gösteren üreticilerin tamamının kayıt altına alınmasında, en başta devlet teşvik ve desteklerinin büyük önemi vardır.

Üreticilerin kayıt altına alınmasında kolaylaştırıcı etki sağlayacak teşviklerin(Üretim girdileri maliyetlerini düşürecek vb.) verilmesi, üreticinin vergi yükünü hafifletmek(Sektördeki KDV oranının düşmesi gibi.), mevzuattan kaynaklanan sorunların giderilmesi ve yasal boşlukların doldurulmasına dair düzenlemelerin(Üreticilerin Birliğe, beyan ettikleri cironun %0,3'ü oranında yaptıkları ödeme, üretici belgesi verilirken istenen şartların hafifletilmesi gibi.) bir an önce yapılması üreticileri kayıt altına girmeye teşvik edecektir.

Günümüz şartlarında; Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı olarak, sektörde sorumluluk üstlenecek, yeterli ve etkili denetimlerle kayıt dışılığı önleyecek ve sorunlara çözüm üretebilecek, sektörel verileri işleyip üretim planlaması yapabilecek bir birimin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı, koordinasyon görevi üstlenecek bir Süs Bitkileri Daire Başkanlığı ve ona bağlı olarak, özellikle ülkemizdeki süs bitkileri üretim alanlarının önemli bir kısmını bulunduran illerde(İzmir, Antalya, Yalova, İstanbul, Bursa, Sakarya, Adana, Mersin vb.) Süs Bitkileri Şube Müdürlükleri kurulması ve konu ile yakından ilgili bölüm (Peyzaj Mimarlığı ve Bahçe Bitkileri) mezunlarından oluşan, yerinde değerlendirme(Üretim alanı, üretim miktarı, cins, tür ve çeşitler vb.) yapabilecek nitelikte personelin buralarda görev yapması önem taşımaktadır.

Yine üretici birliği, üretici kooperatifleri gibi kurumsal oluşumların teşvik edilmesi büyük üretici kadar küçük aile işletmeleri için de verim ve kalitenin artması açısından önem taşımaktadır. Bu yapılanmalar, küçük işletmelerin ürünlerini gerçek değerinde pazarlamalarını sağlayacağı gibi üretimin kayıt altına girmesine ciddi bir ivme kazandıracaktır.

6-ÜRETİM ve PAZARLAMA

Süs bitkileri sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin, değişen dünya konjonktüründe yeni pazarlama tekniklerini kullanarak, rakipleri karşısında pazarda rekabet edebilmeleri için gerekli tutunma, tanıtım, pazarlama stratejileri ve pazarlama iletişim kanallarını en iyi şekilde kullanması gerekmektedir.

Üretim yapılan araziler küçük ve parçalıdır. Ayrıca, pazarlama ve ulaşım sorunu nedeniyle işletmelerin yerleşim birimlerine yakın kurulması gerekmektedir. Bu durum, arazi edinmeyi güçleştirmekte ve yüksek fiyatlar ödemeyi zorunlu kılmaktadır. Kiracılık yoluyla yapılan üretimlerde, yeni teknik ve teknolojilerin kullanılmasında ve büyük kuturlu ağaçların

yetiştirilmesinde üreticiler zorlanmaktadır. Zira bir süre sonra bu arazilerden çıkmak durumunda kalabilmektedir.

Üretim alanlarının artırılması için nitelikli kamu arazilerinin uzun dönemli kiralamasında sektöre öncelik verilmesi bu konuda ciddi oranda rahatlama sağlayacaktır.

Üretim ve pazarlama alanında yaşanan sıkıntıları gidermek için üretim bölgelerinde “Organize Tarım Bölgeleri” kurulması ve bu bölgelerde mezat alanlarının oluşturulması gerekmektedir.

Farkındalık yaratılması amacıyla kamu spotu hazırlanması, pazarlamaya olumlu etki yapacaktır. Üretim çeşitliliğinin artırılması konusunda üretim portföyünün tamamlanması, süs bitkileri kalite standartlarının bir an önce çıkması, peyzaj tasarım projelerinin Ülkemiz florasına uygun olarak çizilmesi için ilgili odalarla birlikte çalışma yapılması, pazarlama kanallarında belediyelere alternatif satış alanları oluşturulması için girişimler yapılması gerekmektedir.

Bu konuda; SÜSBİR, üreticilerin bilgisayarlarından ve mobil telefonlarından giriş yapıp, kendi ürün ve stok bilgilerini girebilecekleri, ürün arayarak farklı üreticilerin ürünlerine ve iletişim bilgilerine kolaylıkla erişebilecekleri, bir süs bitkileri ürün satış-anons portalının SÜSBİR Tarafından hayata geçirilmiştir. SÜSBİR üyelerinin kullandığı bu portal pazarlama da yeni bir dönem başlatacaktır.

Firmaların pazardaki mevcut durumlarını korumaları ya da geliştirmeleri açısından diğer bir araç olan fuarların gerekliliği de bir gerçek olup, özellikle ihtisas fuarları önümüzdeki yıllarda da işletmelerin yürüttüğü önemli pazarlama faaliyetlerinden biri olmayı sürdürecektir.

Türkiye'nin süs bitkileri açısından doğal kaynak zenginliği ve üretim potansiyeli dikkate alındığında kaynakları değerlendirebilmek ve bu potansiyeli harekete geçirebilmek, bu konuda eğitim almış meslek mensupları ile mümkündür. Ağaçlardan çalılara, çok farklı nitelikteki otsu bitkilere kadar çeşitlilik gösteren dış mekân, iç mekân ve kesme çiçek olarak değerlendirilebilen süs bitkilerini temel alan 4 yıllık eğitim sürecinden geçen dinamik gençlere sektörde ihtiyaç vardır. Bu yapılanmanın ticari anlamda süs bitkileri yetiştiriciliğinin yoğun yapıldığı illerdeki üniversiteler bünyesinde olması, eğitim ve öğretimin kalitesini arttıracak ve sektörde cesaretli adımlar atılmasında ivme kazandıracaktır.

7- SÜS BİTKİLERİ SEKTÖRÜNDE DESTEKLER

Son yıllarda temsil gücünün ve farkındalığının artmasıyla birlikte, sektörün tarımın diğer kolları gibi devlet tarafından tarımsal bir faaliyet olarak algılanması, sektöre olan devlet desteklerinin

önünü açmaya başlamıştır. Bu desteklerden yararlanılması, işletmelerin devamı, modernizasyonu ve geleceğe dönük yatırımlarla büyüyebilmeleri açısından oldukça önemlidir.

Buna rağmen mevcut destek kalemleri ve modelinin süs bitkileri sektörünün ihtiyaçlarına cevap verebildiğini söylemek mümkün değildir. Geliştirilecek uygun bir destekleme ve teşvik modeliyle sektörün önemli sorunları çözülüp, önü açılacaktır.

Süs bitkisi üreticisi, küçük ve parçalı arazilerde ve genellikle kiralama yoluyla üretim yapmaktadır. Devletin elindeki tarım arazilerinin uzun dönemli kiralamalarla sektöre tahsis edilmesi, öncelik tanınması durumunda hem sektör arazi konusunda rahatlayacak hem de atıl durumdaki araziler yeni üretim alanları olarak, süs bitkisi üreticisinin yatırımlarıyla ekonomiye katma değer üretecektir.

Üretim maliyetleri açısından büyük yük sayılan elektrik, su, ısıtma gibi giderlerin azalması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının yaygınlaşması, üretilen ürünün pazarda hak ettiği değerden satılması vb. konularda üreticiye büyük getirisi olacak, rekabet şansını yükseltecek organize tarım bölgeleri ve kümelenme gibi oluşumların teşvik ve destek görmesi, üretimin yoğun olduğu yerlerde mezatların kurulmasına yönelik desteklerin sektöre sağlanması gerekir.

Uzun vadeli(En az 10 yıl ve üzeri gibi.) yatırım ve işletme kredilerinin sağlanması, tarımsal kredilere ulaşımın kolaylaştırılması, teminat şartlarının hafifletilmesi; üreticilerin sera, tesis yapımı ve modernizasyonu ile büyük boylu ağaç yetiştirmeye yönelik yatırımlarının önünü açacak, işletmelerin teknik altyapılarını güçlendirecektir.

Süs bitkileri üretiminde kimyasal ilaç ve gübre kullanımının kontrol altına alınması ve azaltılması, gerekli mevzuat değişikliklerinin yapılarak denetim mekanizmasının işletilmesi, bu konuda üreticilerin eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi son derece önemlidir.

İyi tarım uygulamalarında süs bitkilerine verilen desteğin artırılarak, kapsamının genişletilmesi, IPARD desteklerinin süs bitkileri üretiminin yoğunlaştığı illeri de kapsaması, tarım sigortalarının kapsamının, dış mekan süs bitkilerini de içine alacak şekilde genişletilmesi, bu destekleri sektör için daha faydalanılabılır hale getirecektir.

Yine Ekonomi Bakanlığının ihracatçı firmalara verdiği “İhracat İadesi Yardımlarının” kapsamının genişletilerek dış mekan süs bitkilerini de içine alması ihracatın artmasına olumlu katkı yapacaktır.

Sektörün ihtiyaçlarına göre düzenlenecek bir destekleme modeli yukarıda sıraladığımız sorunları çözecek ve hem sektörün kayıt altına girmesini sağlayacak, hem de ihracatımız lehine sektöre ivme kazandıracaktır.

Sektörün ne kadarlık bir destek ihtiyacı olduğunu ortaya koymak için yaptığımız hesaba göre; Buğday üretiminde, 50 dekar alanda 2 gün toprak surumu (traktör ile), 1 gün tohum ekimi, 2 gün gübreleme, 2 gün hasat, 3 günde ekstra çıkacak işlerle 10 gün 1 kişi çalışıyor ve dekardan 400 kg buğday hasat ediyor. Toplam hasat rakamı 20.000 kg, buğdayın ortalama satış fiyatı 0,85 TL/kg'dan yapıldığı varsayıldığında, elde edilen ciro 17.000 TL'dir. Buğday üreticisinin dekara aldığı destekler(gübre, mazot, toprak analizi, prim, sertifikalı tohumluk kullanım vb.) toplamı 42,45 TL, 50 dekar buğday arazisi için toplamda 2.122,5 TL destek alacaktır. Bu destek miktarı üretim değerinin %12'si kadardır. Ayrıca 50 dekarlık bir buğday tarlasının yarattığı iş gücü yılda on tam gündür.

Çalı üretiminde ise; 50 dekar alanda 3 lt saksıda 1 milyon çalı üretilebilir, tanesinin minimum 2 TL' den satışa sunduğumuzda 50 dekarlık çalı üretim alanından elde edilen üretim değeri yıllık 2 milyon TL'dir. 12 ay boyunca 10 kişiye sürekli istihdam sağlanmaktadır. İstihdam rakamı buğdayın 370 katı, üretim değeri destekleme olmadığı halde 118 katıdır. Yatırım maliyeti 1,5-1,8 milyon seviyesinde. Mevcut destekleme kalemlerine göre 50 dekarlık bir çalı üretim arazisi için alınan destek miktarı (gübre, mazot, iyi tarım uygulamaları) 5.527,5 TL dir. Destekleme miktarı üretim değerinin %0.27 yani binde üçü dahi değildir.

Bu hesaplama göstermektedir ki, süs bitkisi üretimi, birim alanda çok verimli ve katma değeri çok yüksek bir üretimdir. Lakin hak ettiği ilgi ve destekten çok, çok uzaktadır.

En önemli sorunun çözümü için, yani kayıt dışılığı ortadan kaldırmak için, en uygun yol sektörün ihtiyacı olan desteğin verilmesidir. Mevcut destekleme araçlarına göre sektörümüzün faydalanabileceği destekleme miktarı 100 TL/dekar iyi tarım uygulaması ve 11 TL/dekar gübre-mazot desteği olarak toplam **111 TL/dekar'** dir. Bu rakamlar sektörün üretim maliyetleri karşısında çok çok düşük kalmakta ve hiçbir cazibesi olmamaktadır. Bunun yerine minimum **500 TL/dekar** değerinde bir destek sektördeki kayıt altına almak için hareketlendirir. TUIK verilerine göre **50.000 dekarlık** üretim alanlarının hepsi bu desteklemeyi alsa dahi toplam **25 milyon TL** sektörün alacağı toplam destek miktarıdır ki bu da tahmini üretim rakamımızın **% 0,8** ine tekabül etmektedir. Hayvancılık sektöründe bu destekleme rakamı, sektör üretim cirosunun % 7 si, tohumculuk sektöründe % 5 i olduğunu bildiğimizden, makulün çok altında bir seviyede olduğunu görebiliyoruz. Hatta bu desteklemelerin Bakanlığın diğer meslek

örgütleriyle yaptığı işbirliği gibi(Damızlık Birlikleri, Süt Birlikleri vb.) **SUSBİR** aracılığı ve kontrolü ile sektöre dağıtılmasının mümkün olabilir.

Sektöre verilecek 25 milyonluk destek tarım destek bütçesinin ancak %0,25'i kadardır.

KDV

Süs bitkilerinde uygulanan KDV oranları farklılıklar göstermektedir. Sektördeki büyük firmalar KDV mahsubu yapabilirken, küçük üretici ve firmalar KDV mahsubu yapamadığından ticaret te ya olduğundan daha düşük değerde gösterilmekte ya da faturalandırılmamaktadır.

Üstelik tohumculuk mevzuatının altında yer alan Süs bitkileri sektörü, KDV yönünden bu mevzuatın kapsadığı tüm ürünlerden de farklı bir uygulamaya tabii tutulmaktadır.

Tohumculuk kanunu kapsamında faaliyet gösteren Alt Birliklerin(tohum, fide, fidan) kapsadığı ürünlerde KDV oranları %1 ile %8 oranında değişmektedir.

KDV oranlarına ilişkin 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ekinde iki ayrı liste bulunmaktadır. EK-1 listesine (%1), EK-2 listesine (%8), bu listeler dışında kalanlar için (%18) KDV oranı uygulanmaktadır. Buna göre;

- ✓ Bazı tohumlar ve sertifikalı meyve fidanlarına (%1),
- ✓ Sebze tohumları, fideleri ve çilek fidesine (%8),
- ✓ Çiçek tohumları, soğanları ve süs bitkilerine (%18)

KDV oranı uygulanmaktadır.

5553 Sayılı Tohumculuk Kanunu ve alt mevzuatıyla üretim ve ticareti düzenlenen süs bitkileri ve süs bitkileri çoğaltım materyalleri için geçtiğimiz yıllarda Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) ve Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ortak çalışmalar yürüterek ekli Bakanlar Kurulu Kararını taslak olarak hazırlamışlardır.

Süs bitkileri sektörünün gerek yurtiçi üretimin artırılması gerekse uluslararası rekabet açısından güçlendirilmesi için uygulanan farklı KDV oranlarının yeniden düzenlenmesine ihtiyaç vardır. Bu düzenleme ile hedeflenen standart uygulamayla birlikte, tohumculuk sektörünün üretim kolları ve ürün grupları arasındaki haksız rekabetin önlenmesi sağlanmış olacaktır.

Ayrıca, bitkisel üretimin temel girdisi olan tohumluğun düşük oranda vergilendirilmesi, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı politikası gereği, başta üreticiler ve tüketiciler olmak üzere tüm tarım sektörünün desteklenmesi açısından da önem arz etmektedir.

Sonuç olarak KDV oranlarındaki bu farklılıklar giderilmeli ve 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu çerçevesinde etiketlenen süs bitkilerinin 2007/13033 BKK'nın Ek2 listesine alınmak suretiyle %8 KDV oranından işlem görmesi sektör tarafından talep edilmektedir.

8- SEKTÖRDE KALİTE STANDARTLARI

Günümüzde, uluslararası pazarlarda rekabet edebilmenin yolu, belirli plan ve programlar dahilinde, standartlara uygun, seri, yüksek verimlilikte, kaliteli mal ve hizmet üretiminden geçmektedir.

Sektörde büyük bir eksiklik olan uluslararası standartlarla uyumlu “Türkiye Süs Bitkileri Standartlarının” oluşturulması amacıyla SÜSBİR, Bakanlıklar, üniversiteler, ilgili meslek odaları, ilgili kamu kurumları ve üyelerimizden bir “Danışma Kurulu” oluşturmuştur.

Bu Kurulun on aylık bir çalışma sonucu Avrupa Fidancılar Birliğinin standartlarını baz alarak hazırladığı “Kalite Standartları Tavsiye Raporu” TSE’ne verilmiştir.

Türk Standartları Enstitüsü nezdinde oluşturulan “Teknik Komitenin” çalışmaları devam etmekte olup, raporun 2017 yılı başlarında resmi “Türkiye Süs Bitkileri Kalite Standartları” şeklinde çıkacağı düşünülmektedir.

Çıkacak olan bitki standartları her türlü kamu alımlarda ve ihalelerde alıcı ve satıcının ortak lisansı haline gelecek olup, standart ve kaliteli ürünün artmasından, işletmelerin altyapılarını güçlendirmeye, sektörün yurt içinde talepleri ve müşteri memnuniyetini karşılamaktan, uluslararası pazarlarda rekabet gücünün artmasına kadar birçok alanda ivme kazandıracaktır.

9- ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞINA AİT YÖNETMELİK

Süs bitkileri sektörü 5553 sayılı Kanun ve Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının çıkardığı Kanuna bağlı alt mevzuatla yönetim ve düzenlemesi yapılırken, 31 Temmuz 2016 tarihinde Resmi Gazete yayınlanarak Şubat 2017 itibariyle “*Orman Bitkisi Tohumlukları Piyasasında Yetkilendirme, Denetleme ve Orman Bitki Pasaportu Yönetmeliği*” yürürlüğe girmiştir.

Böylelikle sektör üzerinde iki Bakanlığın yaptığı düzenlemelerle ilave yükler getirmektedir.

GTHB’nın mevzuatına göre Süs Bitkisi Üretici olarak yetkilendirilen üyelerimiz OSİB’nın yeni yönetmeliğine göre fidan üreticisi, tohum üreticisi, tohum işleyicisi veya tohum bayi belgesi verilmek suretiyle yetkilendirilecekler. OSİB’nın yetkilendirmesiyle SÜSBİR üyeleri diğer alt birliklere de üye olmak zorunda kalacaktır.

GTHB’nın Bitki pasaport sistemine dahil olan üyelerimiz aynı bitkiler için Orman Bitki pasaport sistemine de dahil olacaklar.

GTHB mevzuatına göre ziraat mühendisi veya peyzaj mimarı çalıştırmak zorunda olan üyelerimiz OSİB'nın yönetmeliğine göre orman mühendisi çalıştırmak zorunda kalacaklar.

GTHB İl Müdürlükleri tarafından denetime tabi olan üyelerimiz, OSİB'nın denetimine de yönetmelik hükümlerini yerine getirip getirmediği yönünden tabii olacaktır.

Süs Bitkileri sektörü üzerinde iki ayrı Bakanlığın farklı mevzuat ve uygulamaları sektörü kayıt altına almadan çok kayıt dışılığa itecek ve sektör bütünlüğünü bozacaktır.

Sektörün geleceği açısından iki Bakanlığın ortak bir görüşde birleşmeleri gerekmektedir.

10-AR-GE

Ülkemiz; farklı gen merkezlerinin (Akdeniz ve Orta Doğu) ve üç ana floristik bölgenin (Avrupa-Sibirya, Akdeniz, İran-Turan) kesiştiği bir noktada bulunmasından dolayı zengin bir biyolojik çeşitliliğe sahiptir. Bitki türleri bakımından sahip olduğumuz zenginliğin yanı sıra, endemik bitki oranının oldukça yüksek olması ülkemiz için bir ayrıcalıktır. Böylesine zengin genetik kaynağı barındıran ülkemiz, süs bitkisi olarak değerlendirilen birçok türün de ana vatanıdır.

Sektörde öne çıkan ülkelerdeki birçok işletmede Ar-Ge ile yeni çeşitler ıslah edilmekte ve yetiştirme tekniklerinden, hastalık ve zararlılara karşı ürün geliştirmeye, bitki besin maddelerinden, hasat sonrası ürün koruma, paketleme, lojistik ve pazarlamaya kadar değişik konularda çalışmalar yapılırken, ülkemizde süs bitkileri konusunda yapılan araştırma ve araştırmacı sayısı oldukça az olup, yapılan Ar-Ge çalışmalarının da tamamına yakını kamu kurum ve kuruluşlarına bağlı araştırma enstitülerinde yapılmaktadır.

Değişik sebeplerden dolayı Ar-Ge, özel sektörün uzak durduğu bir alan olarak kalmıştır. Ar-Ge çalışmalarının gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de özel sektör tarafından yapılması, süs bitkileri sektörünün gelişmesi ve geleceği açısından son derece önemlidir.

Son yıllarda Ar-Ge' nin bir kolu olan süs bitkileri ıslahı konusunda sevindirici gelişmeler yaşanmaktadır. Şakayıkta(*Paeonia spp.*) çeşit geliştirme, Türkiye geofitlerinin kültüre alınması, yeni tür ve çeşitlerin sektöre kazandırılması, karanfil, gül, zambak, lale, siklamen ve çim gibi önemli türlerde yapılan ıslah çalışmaları süs bitkileri sektörü için oldukça önemlidir. Buna rağmen sektördeki Ar-Ge çalışmaları halen çok yetersizdir.

Özel sektör ve piyasa ihtiyaçlarının yeteri kadar dikkate alınmamasından dolayı Ar-Ge çalışmalarının uygulamaya yansımaması, süs bitkileri sektöründe Ar-Ge yapabilecek sermaye birikiminin ve dolayısıyla Ar-Ge biriminin olmaması, kamu kurumların Ar-Ge ödeneklerinin

çok az olması, Ar-Ge'nin üretmek değil de para kaybı olarak düşünülmesi ve özel sektör tarafından desteklenmemesi, Ar-Ge personelinin araştırma çalışmalarının dışında çok fazla prosedürle, sorunla ve işle meşgul olması, süs bitkisi Ar-Ge çalışmalarında birimler arasında iletişim eksikliği olması, çalışmaların bir sistem dahilinde olmayıp kişisel gayretlerle yürütülmesi ve Ar-Ge ihtiyaçlarının rasyonel olarak tespit edilmemesi, yapılan çalışmaların kısa vadede tamamlanamayıp, piyasaya sunulamamasından dolayı önemini ve karlılık vasfını yitirmesi gibi sorunlar, Ülkemizin Ar-Ge konusundaki başlıca sorunlarıdır.

Üretim materyallerinde dışa bağımlılığın son bularak, süs bitkileri üretimi ve ihracatında bölgesinde lider, uluslararası pazarlarda ciddi pay ve söz sahibi olabilmek için; özel sektör, üniversite ve kamu araştırma kurumlarının bir an önce, Ar-Ge çalışmalarını koordine ederek, eşgüdüm içerisinde başta bitki ıslahı ve çeşit geliştirme olmak üzere, Ülkemizin Ar-Ge önceliklerini, ihtiyaçlarını ve stratejilerini belirleyip, bir Ar-Ge politikası oluşturmaları gerekmektedir.

Kamu Ar-Ge birimlerinin bir an önce altyapı eksiklerinin giderilerek, Ar-Ge ve ıslah çalışmalarına gereken devlet destek ve teşviklerinin çeşitlendirilmesi ve artırılması, bu çalışmaların, sektörün ve piyasanın gerçekleri ve ihtiyaçlarına göre organize edilip, bu konuda çalışacak araştırmacı sayısının artırılması, araştırmacı personelin ekonomik durumlarının düzeltilmesi, özlük haklarının iyileştirilmesi son derece önemli olup, bir zorunluluktur.

Üreticilerin Ar-Ge ve standart üretim konularında eğitilmesi, firmaların Ar-Ge için fon ayırması, üretici ve uygulayıcıların sorunların çözümü için Ar-Ge kuruluşlarına başvurması, projelere finansal yönden katkı sağlaması, firmalara ihtiyaç halinde kamunun araştırma merkezleri ve laboratuvarlarının ortak kullanım yolunun açılması ve teknik personel desteği verilmesi özel sektörü sistemin içine çekecektir. Diğer sektörlerden, süs bitkileri sektörüne özellikle Ar-Ge konusunda sermaye akışı temin edilmelidir.

Ülkemiz florasında süs bitkisi olma potansiyeli yüksek olan doğal türlerin kültüre alınıp, ilgili sektörlere kazandırılarak, ürün çeşitliliğinin artırılması, yerel çeşitlerin korunması ve yeni çeşitlerin geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması, süs bitkilerinde(Özellikle mevsimlik çiçeklerde tohum ihtiyacına yönelik.) hibrit çeşitlerin ıslahına yönelik çalışmalara ağırlık verilmesiyle birlikte, fikri mülkiyet hakları konusunda süreci takip edebilecek bir sistemin oluşturulması gerekmektedir.

Kuraklığa ve kısıtlı bakım şartlarına dayanıklı türlerin ve çeşitlerin geliştirilmesine(Özellikle çim tohumları) öncelik verilmeli, Ülke geleceği için önem arz eden türlerde uzun süreli ıslah

çalışmaları için gen havuzu oluşturulmalı, Ülkemiz florasında istilacı olabilecek yabancı türlerin ithalatının önlenmesi için tedbirler alınmalıdır.

Kesme çiçeklerde hasat sonrası kayıpların azaltılması amacıyla soğuk zincirin kurulması ve uygulanması, paketleme tesislerinin iyileştirilmesi, bu konuda çiçek kooperatiflerinin üreticilere verdiği hizmetlerin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi teşvik edilmelidir.

Üretim maliyetinin azaltılmasına dönük Ar-Ge faaliyetleri desteklenmeli, proje destekleyen kuruluşlar kamu-özel sektör ortak projelerine öncelik vermelidir. Biyoçeşitlilik ve endemik türler Ar-Ge için fırsat olarak değerlendirilmeli, ıslah süresini kısaltacak en yeni teknolojiler kullanılmalı, üreticilerin ihtiyaç duyduğu damızlık materyalin temini amacıyla üretim tesisleri kurulmalıdır.

Sektörde jeotermal enerji, güneş enerjisi ve rüzgar enerjisinin üretimde kullanılması, teşvik edilmesi ve desteklenmesi girdi maliyetlerini düşüreceği gibi, işletmelerin teknik alt yapılarını geliştirmelerine ivme kazandıracaktır.

Ülkemizin pazar ülkelere yakınlığı gibi avantajlarını katma değere dönüştürmeye ve ihracatta deniz yolu taşımacılığını geliştirmeye yönelik araştırma çalışmalarının, diğer Ar-Ge faaliyetleriyle beraber yürütülmesi, Ülkemizin önemli bir lojistik üs konumuna gelmesine katkı sağlayacaktır.

11- GELECEK VİZYONU

Süs bitkileri sektörü hali hazırda nerede duruyor?

Önümüzdeki yıllarda nerede olmak istiyor?

Günümüzde gittikçe daha fazla ülkenin ucuz işgücü, iklimsel özellikler ve bölgesel yakınlık vb. avantajlarını kullanarak, dış ticaret hacmi 40 milyar doları bulan dünya süs bitkileri üretim ve ticaretindeki yerini genişletmeye ve sağlamlaştırmaya çalıştığı görülmektedir. Çin gibi ülkelerde çok geniş üretim alanları, Avrupa Birliği ülkelerinde ise birim alandan elde edilen rekor düzeydeki üretim değeri ve kalite, hızlı bir büyüme içinde olan dünya süs bitkileri sektöründe rekabeti gittikçe zorlaştırmaktadır.

Türkiye süs bitkileri sektöründe de tüm faaliyet alanlarında önemli üretim alanı artışları ortaya çıkmış, ihracat artmış, ürünler nispeten çeşitlenmeye başlamış ve alternatif pazar arayışlarında önemli gelişmeler elde edilmiştir.

Ülkemizdeki işletmelerin yapısal özelliklerinin iyileştirilmesi, teknoloji kullanımının yaygınlaştırılması, standartlara uyum ve pazar isteklerini dikkate alan bir ürün çeşitliliği politikasının izlenmesi ile iç tüketimin artırılması, sektörü ulusal ve uluslararası düzeyde sağlam bir noktaya taşıyacaktır.

Her şeyden önce sektörün mevcut durumu analiz edilerek uluslararası pazarlarda rekabet edebilme stratejileri belirlenmelidir.

SÜSBİR' in, sektörün geleceğine yön verecek stratejileri belirlemek için, TÜBİTAK-TÜSSİDE(Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü) ile birlikte yürüttüğü ve yaklaşık bir yıldır devam eden “Süs Bitkileri Sektörünün Stratejik Planı” nı hazırlama projesinde sona gelinmiştir ve 2017 yılının ilk aylarında hazır olacaktır.

Süs bitkileri sektöründe uygulanabilir etkin stratejiler ve politikalar ile farkındalık oluşturulması ve yenilikçi perspektifiyle;

- Üretimin,
- İhracatın,
- Verimliliğin,
- Kullanım alanlarının,
- Katma değer,

artırılarak, bölgesel kalkınmanın ve ülkemizin bölgesel ve uluslararası rekabet gücünün artırılacağına katkı sağlayacağı düşünülen stratejik plan, sektörün geleceğine ışık tutacak önemli bir belge olacaktır.

Son on yılın üretim alanları ve dış ticaret verilerindeki değişimler, Türkiye süs bitkileri sektörünün gelişen şartlara ayak uydurabilen, dinamik ve arayış içinde bir yapı gösterdiğini ortaya koymuştur. Türkiye süs bitkileri sektörünün gelişmesi ve uluslararası pazarda söz sahibi olabilmesi, sektörün iç dinamiklerinin, Ülkemizin biyolojik zenginliği, iklimsel ve coğrafi avantaj ve fırsatları kullanılarak harekete geçirilmesi ve çağın gereklerine uygun stratejilerle yönlendirilmesine bağlıdır.

Sektörümüz eksiklerine karşın geleceğe umutla bakmak için çok sayıda olumlu özelliğe ve avantaja sahiptir ve gelişme yolunda karşılaşılabileceği zorluklarla baş edebilecek güç ve yetenektedir.

...

ÖDEMİŞ'TE SÜS BİTKİLERİ VE FİDANCILIK SEKTÖRÜ

SEKTÖRÜN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

ÜRETİME İLİŞKİN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

DÜNYA'DA SÜS BİTKİLERİ SEKTÖRÜ

Dünya'da en büyük süs bitkileri üreticisi ülkeler İtalya, Hollanda ve Almanya'dır. Hollanda'nın süs bitkisi ihracatı yıllık 20 milyar dolar düzeyindedir. Diğer iki ülkede de bu rakam benzer durumdadır. Bu ülkeler Dünya'daki tüm süs bitkisi ihtiyacını karşılamaktadır. Türkiye'de ise ihracat rakamı 80 milyon dolar civarındadır. Özellikle Hollanda sadece üretmekle kalmayıp Dünya'daki tüm süs bitkisi ürünlerini pazarlamaktadır.

ÜLKEMİZDE SÜS BİTKİLERİ VE FİDANCILIK SEKTÖRÜ

Ülkemizde de hızlı yapılaşma ve sanayinin gelişmesi ile daha yaşanılabilir alanlara ihtiyaç doğmuştur. Özellikle belediyeler; şehir ağaçlandırması, park-bahçe düzenlemelerinde yurtdışından bitki almak suretiyle bu ihtiyacı karşılamaktaydı. Bu tüketim talebi doğrultusunda ülkemizdeki süs bitkileri sektörü de hızlı bir şekilde gelişim göstermiş ve üretim faaliyetleri artmıştır. Özellikle dış mekân süs bitkisi üretiminde son 30 yılda büyük mesafeler kaydedilmiştir. Buna bağlı olarak ihracat rakamları ithalat ile denk pozisyona gelmiştir. Sektörün önündeki birtakım engellerin kaldırılmasıyla yakın bir gelecekte ihracat rakamlarının ithalatın önüne geçmesi iştten bile değildir.

Türkiye'de başta Ödemiş ve Bayındır olmak üzere Yalova, Sakarya, Bursa, Antalya, Adana ve Mersin dış mekân süs bitkileri üretiminin yoğun olarak yapıldığı yerlerdir. Bu üretimin yaklaşık %70'ini kamu (belediyeler, karayolları vb.), kalan kısmını ise peyzaj firmaları, tedarikçiler ve yurtdışı piyasa talep etmektedir. Diğer tarımsal faaliyetlerin yürütüldüğü sektörlerle kıyaslandığında süs bitkileri sektörü istihdam konusunda büyük bir potansiyele sahiptir. Süs bitkileri üretiminin her sürecinde insan unsuru en önemli kaynaktır.

ÖDEMİŞ SÜS BİTKİLERİ VE FİDANCILIK SEKTÖRÜNÜN NERESİNDE?

Ödemiş; Küçük Menderes Havzası'nda, etrafı dağlarla çevrili, tabii sera görünümünde, süs bitkisi üretimine uygun bir havzada bulunmaktadır. Toprak yapısı ve iklim şartları süs bitkileri yetiştiriciliği açısından çok uygun imkânlar tanımaktadır. İllere göre süs bitkisi üretim alanlarına bakıldığında İzmir ilk sırada gelmektedir. Nitekim Türkiye'nin diğer bölgelerinden üretim yapmak amacıyla bölgemizde varlık gösteren firmalar bulunmaktadır. Ödemiş, yoğun üretim sebebi ile özellikle Türkî Cumhuriyetler ve Ortadoğu ülkelerinin ilgisini çekmektedir.

Genel olarak bakıldığında Ödemiş'te irili ufaklı 1000 işletme bu sektörde varlık göstermektedir. Son aylarda ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik durum sebebi ile bu sayıda bir miktar düşüş yaşanmıştır. Bitkiler gereken bakım ve uygun yetiştirme ortamı sağlandığında gelişimiyle doğru orantılı olarak her geçen yıl değerini artırır. Teknik olarak büyük ve değerli bitkiler üretebilmek için de geniş üretim alanlarına ihtiyaç vardır. Ödemiş'te küçük ölçekte üretimin yaygın olması sebebi ile rekabet yüksek, fakat fiyatlar düşüktür. Bu da üreticiyi kısır bir döngünün içine sokmaktadır. Yoğun tüketim bölgesi Marmara'ya olan uzaklık da bölgemiz için bir dezavantaj oluşturmaktadır.

MEVZUAT BAKIMINDAN SÜS BİTKİLERİ VE FİDANCILIK SEKTÖRÜ

Türkiye’de süs bitkisi ve fidan üretimi 5553 sayılı tohumculuk kanunu kapsamında yapılmaktadır. Bu kanuna göre üretici belgesi alanlar süs bitkisinde Süs-Bir, meyvede Füab’a üye olmak, vergi mükellefi olmak ve bir mühendis çalıştırmak zorundadır.

Ayrıca;

- 1- İhracat yapıyorsa İhracatçılar Birliği’ne üyeliği,
- 2- İlçelerde Ziraat Odası’na üyeliği,
- 3- Çiftçi Malları Koruma Birliği’ne aidat ödenmesi,
- 4- Hem süs bitkisi hem fidan üretimi hem de çim tohumu satışı için üç ayrı birliğe üye olunması gerekmektedir.
- 5- Süs bitkilerinde üretiminizde orman ürünleri varsa, Orman Pasaport sistemine dahil olup ayrıca üretici belgesi çıkararak orman mühendisi çalıştırma zorunluluğu vardır.

SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1- KDV:** Tarımsal ürünlerde genel KDV oranı %8 ve %1 olarak uygulanırken tarımsal faaliyet yürütülen süs bitkileri sektöründe %18 olarak uygulanmaktadır. Ayrıca orman fidanlıklarında üretimi yapılan süs bitkilerinin bir kısmında KDV uygulanmamasına rağmen aynı ürünleri özel sektör ürettiğinde %18 KDV uygulanmaktadır. Tohumculuk kanunu altında 7 alt bulunmakla birlikte hepsinde KDV oranı %1, sadece süs bitkilerinde %18 dir. Bu da haksız rekabete yol açmaktadır. Yüksek KDV oranı sektörü kayıt dışılığa yönlendirmektedir. Kayıt dışı olan üreticiyi denetlemek, yönlendirmek mümkün olmamaktadır.
- 2- Teşvik ve Destekler:** Süs bitkileri sektörü Bakanlığın teşviklerinden (havza bazlı ve ürün bazlı) yararlanamamaktadır. Üretimde rakibimiz olan ülkelerde sektör çok büyük destekler almaktadır. Bu ülkelerle rekabet edebilmek için uzun soluklu yatırımlar gerekmektedir. Sektöre gereken destekler sağlanması durumunda rakiplere karşı avantaj kazanılmış olacaktır. Sağlanacak desteklerle hem istihdam hem de var olan ihracat kapasitesi daha da artırılabilir.
- 3- Kamunun Sektör Üzerindeki Etkileri:**
 - a – Üretim kalitesinde ve standardında üretici kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır.** Bu sorunların giderilmesinde kaliteli bitki talep etmek suretiyle en kilit rol kamu kurumlarına düşmektedir. Belediyeler ve diğer kamu kurumları süs bitkisi alımlarını belli başlı firmalardan karşılamaktadır. Üretici ürününü gerçek değerinde satamamaktadır. Sektör refahı belli bir kesimin elinde kalmaktadır. Bu aracı kesim pazarı kendi elinde bulundurarak ya çok düşük fiyata bitki almakta ya da üretim faaliyetlerini kamunun gelecekteki talebi hakkında ön bilgiye sahip olarak kendi gerçekleştirmektedir.
 - b – Özellikle belediyelerin görselliği ön planda tutarak büyük bitkiler ithal etmesi** ülkemiz üreticisinin desteklenmemesine sebep olmaktadır. Bu bitkilerin ülkemizde de üretilmesi mümkündür fakat üretim sürecinin uzun olması sebebi ile dayanma gücü gerektirmektedir. Belediyelerin ithalat yerine iç piyasadaki mevcut kaliteli bitkileri talep etmesi üreticinin de kendisini geliştirmesini sağlayacak ve böylece daha kaliteli bitkilerin üretilmesinin yolu açılacaktır.
 - c – Orman fidanlıkları zaman zaman ürettikleri ürünleri bedelsiz olarak kamu kurumlarına dağıtmaktadır.** Hangi yıl ne oranda ürünü bedava piyasaya sürecekleri bilinmediği için üreticilerin üretim planlamasında yürüttüğü çalışmalar boşa çıkmaktadır.

d - Süs bitkileri sektörünün ayrıca NACE kodunun belirlenmesi önem arz etmektedir. Sektör koşgebe teşviklerinden faydalandırılmalıdır. Ayrıca bankalar nezdinde sektör neredeyse tanınmamaktadır. Bu anlamda bankalar nezdinde yapılacak çalışmalar firmaların önünü açabilecek uzun vadeli banka kredilerinin kullanılabilmesi açısından fayda sağlayacaktır.

4- Fidancı üretimlerin sertifikalandırılmadan satılması ve üretimler açısından kayıt dışılık, döner sermaye ücretlerinin ve dolayısı ile de üretim maliyetinin yüksekliğinden kaynaklanmakta; sonucunda da yasal üretimler, kayıt dışı üretimlerle fiyat açısından rekabet edememektedir. Döner sermaye yüksekliğinin yanısıra, işlem tekrarları ve bürokrasi yükü de maliyeti arttırıcı diğer faktörlerdir.

5- Fidancılık Sektrmzle ilgili ithalatta Fidan, retim Materyali ve Fide İthalat Uygulama Genelgesi hükümleri uygulanmaktadır. Bu kapsamda, ülkemizde kayıtlı çeşitler sadece Yetkilendirilmiş Tohumculuk Kuruluşları tarafından, sadece damızlık tesisi amaçlı ve üst kademelerde yapılmasına izin verilmekte, kayıtsız çeşitlerin fidanları ise gerçek/tüzel kişiler tarafından sadece bahçe tesisi amaçlı yapılabilmektedir. Ancak 9. Madde kapsamında asma dışındaki zms meyve türleri ve tropik meyve türlerinde ticari amaçlı ithalata izin verilmektedir. Oysa ki bu türlerin doku kültürü ile üretilmesi hem çok kolay hem de yurtiçi üretimleri bahçe tesisinde kullanmak bitki sağlığı açısından daha garantilidir. Ayrıca mevcut Doku Kültürü reticilerimizin, ithalatı serbest olan söz konusu fidanları üretme kapasiteleri fazlasıyla yeterli olup, ithal edilen fidanlar yurtdışından doku kültürü üretimleri olarak gelmektedirler. Bu nedenle; Fidan retim Materyali ve Fide İthalat Uygulama Genelgesi 9. Maddenin yürürlükten kaldırılması gerekmektedir.

Üretim için her türlü kaynağa sahip olduğumuz bu toprakların değerini bilerek yerli üreticinin desteklenmesi hem sektörün hem de ülkemizin kalkınması için şarttır.

Sektörü temsilen ulusal düzeyde bir birlik bulunmasına ve genel sorunlar ilgili makamlara iletilmesine rağmen sorunların çözümünde bürokrasinin ağır işlemesi sebebi ile akıcı bir yol alınamamaktadır.

KAYNAKÇA

Türkiye İstatistik Kurumu (www.tuik.gov.tr)

Tarım ve Orman Bakanlığı (<https://www.tarimorman.gov.tr>)

Ödemiş Süs Bitkileri reticileri Alt Birliği /Ssbir Sektör Raporu

Ödemiş Ticaret Odası Sektör Sorunları ve çözüm nerileri